Zalai Károly

Aehrenthal grófot kitüntetik

1912. február 17. volt. Az ablak hófehérre festett rámája mögött épp eltűnt a gyenge fényű téli nap. Gróf Alois Lexa von Aehrenthal a k. und k. Monarchia külügyminisztere ropogós ágyneműhuzatok között, kórházi ágyon feküdt, s leltárt készített életéről. Szeptemberben lenne 58 éves, de e születésnapot már nem fogja megélni. Leukémiás. Mostanáig kékvérű volt, pár éve óta meg – amikor is kiderült, mi a baja –, megtudta, hogy fehérvérűségben szenved. Vagyis, ahogy az orvosai magyarázták neki: a csontvelőjében lévő vérképző sejtek elkezdtek féktelenül szaporodni. Azóta tombol benne egy rettenetes színdarab. Ha ugyanis megpróbált ellazulni, pihenni, vagy ha behunyta a szemét, azonnal meglátta az előadást. Nézőként a saját fejében kuporgott, és tanúja lett egy a testében dúló gusztustalan forradalomnak. Undorodva szemlélte, amint a megvadult rákos sejtjei, kardot, szuronyos puskát maguk elé szegezve, fölkoncolják az egészségeseket, amelyek menekülni próbálnak, de bárhova is bújnak, rájuk talál, és megsemmisíti őket az ellenség. Ráadásul mindez féktelen lárma közepette zajlott, mert eközben szinte hallotta magában a vad ordítozást és az áldozatok kétségbeesett sikoltozását. És most már vége felé jár a harc, hisz már teljesen fölzabálta a rák. Megpróbált ébren maradni, de a morfiuminjekciók miatt állandóan belesüllyedt abba az állapotba, ahol nem volt ura a gondolatainak. Ezzel fizetett azért, hogy ne érezze a rettenetes fájdalmat. Mikor kezdődött? Mikor veszítette el az uralmat maga fölött? Mikor tépte ki a sors a kezéből a gyeplőt? Egyáltalán, a betegsége összefügg-e a sorsával, vagy csak peche van, épp arra járt, amikor a születésekor belegyömöszölte valaki a hátizsákjába ezt a kellemetlen, egyre növekvő kis csomagot. Ha tudta volna, hogy ez lesz a vége, cserélt-e volna mással? Lett-e volna a birtokukon például erdész, lovász, vagy intéző? Alois lecsutakolta már a lovamat? Alois van-e tüzelő télire? Hogy áll a számadással? Ezt kérdezné tőle az Úr, ő meg szolgálatkész hangon, egyenes tartásban beszámolna a lovak, az istálló vagy a birtok állapotáról. Valahogy úgy, jutott keserűen eszébe, ahogy Ferenc József előtt ácsorgott éveken át, frakkban, érkezéskor háromszor és egyre mélyebben meghajolva, s ha végeztek, ugyanolyan hajlongások közepette kihátrált a meghallgatásról, miközben a vénember majdhogy nem gúnyosan figyelte, megtalálja-e rükvercben az ajtót. Talán ez az állandó hátrálás, ez a rákpozíció tehet arról, hogy megbetegedett. És nyilván a diplomácia is bemocskolta a lelkét, hisz felsőbb utasításra, évtizedeken át, összevissza

hazudozott. Mosolygott, pedig gyakorta zokognia kellett volna, bólogatott, miközben nemet kellett volna intenie a fejével, minden mozdulata, szava, tekintete, az egész testtartása csak azt a célt szolgálta, hogy eltitkolja az igazságot. De hát nem maradhatott odahaza az oly nagyon szeretett Groß-Skal-i birtokon. Bátyja örökölt mindent, ő kezdett gazdálkodni, neki tovább kellett állnia. A diplomáciát választotta, mert mindig is imponált neki ez a foglalkozás. Kezdetben nem is csalódott: utazgatott, Európa elitjével tárgyalt, megismert jó néhány csodás fővárost, pompás fogadásokon vett részt, és leparolázott szinte minden olyan uralkodóval, aki számított valakinek ezen az öreg kontinensen. Egyszóval izgalmas életet élt, amiből aztán egy napon mégis elege lett. Mikor is történt? Igen, Péterváron. Még csak titkárként dolgozott a nagykövet mellett. 36 éves volt. És szerelmes lett! Talán ez az érzés tett mindent tönkre. De már megint hazudik, nem a szerelem volt a hibás, hanem ő. Ő? Lehetetlen válaszolni a kérdésre. Ott kellett volna hagyni mindent!? Mint valami olcsó ponyvaregényben, meg kellett volna szöktetnie egy férjes asszonyt!? Sutba dobni a diplomataságot, s elmenni valami távoli szigetre, ahogy szerelmük kezdetén ábrándoztak róla!? Vagy csak áltatták egymást? Mert hiszen egyetlen komoly lépést sem tettek, hogy megvalósítsák az álmaikat. Ő szorgalmasan bejárt a követségre, Maria pedig szerda délelőttönként, ahelyett, hogy lovagolni ment volna, a titkos Néva parti házikóban várt rá, amit az ő követségi kollégájával, Carl Kinskývel közösen bérelt. Persze, azt hazudta neki, hogy ő is egy kokottot cipel oda, az opera egyik szopránját, de közben majd a nadrágjába csinált, nehogy lebukjon. Végül is jobban félt, mint szeretett, s szinte megkönnyebbülve vette tudomásul, amikor áthelyezték Bukarestbe. Ám a búcsúnál, majdnem megszakadt a szíve. Ó, ha azt az utolsó találkozást el tudná felejteni! Maria zokogott, a haját tépte, karmolta magát. Ilyesmire csak szláv nők képesek! Azt hajtogatta, van elég pénze, és csak tőlük függ, hogy boldogan éljenek, például Madeirán. De ő a botránytól emlegette, hogy Béccsel nem teheti meg ezt, meg aztán a cári udvar sem tudna lenyelni ekkora békát, Mariának be kell látnia. Ilyen higgadtan érvelt, meg azt hajtogatta, hogy semminek sincs vége, pedig nem volt tovább. Igen, valójában megijedt, féltette a rangját, a nevét, félt a botránytól, hogy egyszerre minden napvilágra kerül, nincs titok többé, mindenki ujjal mutogat rá: ott az a briganti, aki elszerette XY gróf nejét, magas rangú diplomata volt, a felső tízezer tagja, Bécs a lábai előtt hevert, de ő ezt a kis madeirai házat választotta. Most boldog? És ő, amikor erre gondolt, nem tudott igennel felelni. Mert kevés lett volna neki egy ilyen élet. Hát igen, be kell vallania magának, hogy ez a talmi ragyogás, és az önmaga fontosságába vetett hit ösztönözte végül szakításra.

Magasról tojt az érzéseire, s talán a szíve büntette meg később e betegséggel. Ráadásul soha többé nem lett szerelmes. Végül is a kétségbeesés szélén, plusz eleget téve az udvari etikettnek – hisz hogy néz az ki, hogy egy nagykövetnek nincs családja –, vezette 42 évesen oltárhoz Paulát. Három lányuk született, s ő tizenvalahány éven át játszotta a boldog családapát, vagyis tovább hazudott, mert hiszen amikor Péterváron – immáron nagykövetként – újra találkozott Mariával, majdnem megállt a szíve. Ki kellett rohannia a toilettre, s hideg vizet lötykölt az arcába, hogy el ne ájuljon. S nem fogja feledni a pillantását, amint a tükörben meglátta a saját arcát: gyűlölettel telve nézte magát, undorodott. És bár többé nem került sor köztük egyetlen intim beszélgetésre sem, ő boldog volt, ha néha láthatta, s amikor visszarendelték Bécsbe, úgy érezte, mintha valami fontos testrészét amputálták volna. Ekkor kezdett sántítani, s kezdett állandóan fájni a feje… Igen, tényleg sok volt a dolga, hisz kinevezte az uralkodó külügyminiszternek. De ettől kezdve még többet hazudozott a világnak, és magának is. Na jó, egy ideig hitt egy picurkát önmaga fontosságában, hogy esetleg pozitív befolyással lehet az európai politikára. De hamar elszálltak az illúziói, mert rádöbbent, hogy lehetetlen feladatot vállalt magára. Mintha most odaállna elé egy doktor, s azt mesélné, hogy parancsszóval vagy valamiféle hókuszpókusszal megállítja a rákos sejtjeit. Kinek akarta bemesélni, hogy az oroszok meg a szerbek lenyelik Bosznia annexióját? Miközben tudta, hogy a balkáni népek ezeréves gyűlölettel tekintenek egymásra, s hogy valamennyi békekötés csak kényszerűségből történik, s már másnap azon törik a fejüket, hol robbantsanak föl egy újabb bombát. Albánok, bosnyákok, horvátok, szlovénok, törökök, bolgárok, románok, magyarok, megannyi nacionalizmussal fertőzött rákos sejt Európa testén. Minden kis zsebpiszoknyi nép nagybirodalomról áhítozott, és olyanok szerettek volna lenni, mint a frankok, a spanyolok, a franciák, vagy a Habsburgok. Nem akarták meglátni, hogy ezek a népek nemesebb anyagból lettek gyúrva, s le is tettek valamit az asztalra. Azok meg ott lent a Balkánon, hagyományok és kultúra nélkül, belekapaszkodva a káoszba, részegen és mocsokba hemperegve minden kisstílű hordószónok szavára egymásnak esnek, mint a barmok. Ráadásul közben új szereplők tűntek föl az összeurópai kórusban, ezek a „kivagyi" németek, akik át szeretnék venni a hegemóniát Európában, pedig nem alkalmasak rá, mert nincsenek tapasztalataik, de még ennél is fontosabb az a tény: hogy csak nyúlfarknyi ideje létezik Németország, s ezt is csak vérrel és vassal tudta összekovácsolni az a szerencsétlen Bismarck. Nem beszélve arról, hogy a kezük csak a kardforgatásra alkalmas, fogalmuk sincs a finom diplomáciáról. Így aztán Aehrenthal szinte biztos volta abban, hogy rövidesen miattuk fog

Európa fenekestül fölfordulni. Mert a Balkán még hagyján, de a teutonok a kontinens centrumát zilálják szét, nem beszélve a gyarmati éhségükről, ami bizony a világháborúba fogja sodorni a földgolyóbist. Aehrenthal pontosan tudta ezt, és azt is, hogy Bécsnek nincs más választás, a pökhendi és buta Vilmos hajójába kell beszállnia, ha nem akar lemaradni a fuvarról. De ez a hajó hamarosan elsüllyed, s pont a balkáni kalózok fogják megcsáklyázni. Ez a rettenetes csürhe lesz a vesztük. Vérük tele van fertővel. Velejükig betegek, pont, mint ő. És megfertőzik az egész kontinenst. Aehrenthal szeme ekkor az éjjeliszekrényen heverő dobozkára tévedt. A vén trotty végre elfogadta a lemondását, de még, hatalmas érdemeire tekintettel, kitüntette; a Szent István-rend nagykeresztjének csillagához a gyémántokat adta neki. Aehrenthal délelőtt még egyszer fölöltötte a frakkját, s félholtan betámolygott a császárhoz, hogy a mellére tűzhesse a kitüntetést. Ez volt az utolsó föllépése, aztán a zenészek tust húztak, a bohóc pedig végleg kihátrált a porondról. Undorodva nézte a kitüntetést. Akár ki is dobhatná az ablakon, neki már nincs szüksége rá, aligha fogja viselni. Most hogy a végét járja, döbbent rá, egyszer az életében talán őszinte lehetne. De már nem volt ereje hozzá… Megint eszébe jutott egy látomása. Még amikor Bonnban járt egyetemre, egy hajókirándulás végén megmászta a Lorelei-t. Odaföntről, a magasból minden olyan lényegtelennek tűnt. Látta, amint az emberek kis házaikban motoznak, s apró ügyeikkel bíbelődnek egész életükben. Milyen nevetséges mindez. Giordano Bruno jutott akkor eszébe, aki megérezte és átlátta az univerzum végtelenséget maga körül. Ehhez képest mosolyogni való, hogy ő évtizedeken át a hangyák mozgásával foglalatoskodott. Emberiség! Vakon átgázol mindenen, nyomában pusztulást hordozva. Bruno volt az, aki először tükröt tartott az emberek orra elé, ezért aztán hamar elégették. De legalább őszinte volt. Ellentétben vele... Közben bejött az ápolónő, s egy újabb injekciót adott neki. Nővérke, suttogta, szóljon odakint a testőrnek, hogy jöjjön be, szóbeli üzenetem van az új külügyminiszter számára. Diplomáciai titok. Nagyon fontos… Pár pillanattal később Horváth János kapitány megállt vigyázban a betegágynál, s Aehrenthal parancsának engedelmeskedve, jelentette, hogy 1872. január 2-án született, a wienerneustadti katonai akadémián tanult, 1894-ben hadnagyként került a 7. huszárezredhez, majd 4 évre rá vették föl őt a császári testőrségbe, ahol II. kapitányként szolgált. Fiam, nyögte Aehrenthal nagy erőlködve, harcoltál már? Horváth János megilletődve nemmel válaszolt. Nos hát, van egy jótanácsom, de maradjon örökre titokban. Ha nem akarsz rövidesen hősi halált halni, azonnal szerelj le. Hallottál már Madeira szigetéről? Ott béke van, utazz oda, nősülj meg, vagy vidd magaddal a babádat, és kezdj új

életet! Én mondom ezt neked Aehrenthal gróf… De már nagyon nehezére esett a beszéd, így aztán intett a katonának, hogy elmehet, s az ablak felé fordult. A Monarchia egykori külügyminisztere, családja és az udvari pap jelenlétében, röviddel kilenc óra előtt szenderült örök nyugalomra.